

Poznamo pot iz krize?

(nadaljevanje s 1. strani)

Čeprav je bilo o tem že večkrat govora - katere so glavne zanačilnosti sedanje krize TOZD Embalaža?

Čeprav gledamo podatke zadnjih 7 let, lahko ugotovimo, da materialni stroški predstavljajo velik delež v strukturi celotnega prihodka. Eden bistvenih vzrokov za sedanje težave je, da so cene vhodnih materialov hitreje naraščale, kot pa smo se jim prilagajali s svojimi cenami. Leta 1979 je dohodek predstavljal 24 % celotnega prihodka; le v letu 1980 je delež dohodka poskočil zaradi uvedbe samoupravnega sporazuma in povišanja cen naših izdelkov, nato pa je začel upadati, posebno v letih 1984 in 1985. Letos predstavlja dohodek le še 16,9 % celotnega prihodka. Cena hrane in konzerv se je poviševala, skupna moč pa je padala; posledica je manjše povpraševanje. Struktura dohodka pa se slabša, ker so naši izdelki podvrženi kontroli cen, medtem ko to ne velja za surovine, ki jih uporabljamo.

Omenili ste objektivne okoliščine, na katere pa ni mogoče bistveno vplivati. Kaj pa notranji vzroki?

Naša velika slabost je bila zelo toga prodajna politika, zaradi katere smo izgubili marsikatero kupca. Nismo se dovolj fleksibilno obnašali do kupcev, ki so nihali, pri kom bi naročili embalažo. Premalo smo se jim posvečali, sedeli smo na starih lovorikah, na starem ugledu. Naš sloves pa ni več tolikšen, kot je bil, ker so s časom tudi drugi proizvajalci izboljšali kvaliteto.

Poslovni rezultati se slabšajo tudi zato, ker smo preveč zaostali v tehnologiji proizvodnje in se hkrati premalo posodobili v samem izboru proizvodnega programa. Še vedno delamo več ročno kot avtomatsko, kar se odraža tudi na številu zaposlenih. V letu 1984, ko je proizvodnja narasla, je bil odstotek povečanja delovne sile skoraj enak povečanju fizičnega obsega proizvodnje.

Eden pomembnih vzrokov za sedanje težave so tudi osebni dohodki, ki so v zadnjem letu naraščali hitreje kot vsa prejšnja leta. Masa osebnih dohodkov se je povečala na račun dohodka, to pa pomeni zmanjševati lastno substanco in toniti v krizo. Prejšnja leta so osebni dohodki naraščali enako hitro kot dohodek. Če ne bi letos izplačevali 25-odstotne dodatne stimulacije, bi lahko dosegali lanski poslovni uspeh.

Naša naslednja slabost je počasna izterjava plačil od kupcev. V prvih 7 mesecih smo beležili 20 milijard din dolgov. To se navezuje na našo prodajno politiko, vzrok pa so tudi slabi poslovni rezultati naših kupcev, ki jim je prodaja prav tako upadla.

V kolikšni meri so vzroki krize tozдовske narave, koliko pa gre za organizacijske slabosti, ki jih bo treba reševati na ravni delovne organizacije?

Tehnološko zaostajanje je tozдовski problem, hkrati pa gre tudi za problem organizacijske narave. Imamo razvojno službo na ravni delovne organizacije in na ravni TOZD, med njima pa ni prave koordinacije. Razvojna strategija je stvar

razvoja delovne organizacije, tehnološki razvoj pa stvar TOZD. Če v TOZD ugotovimo, da neka tehnologija ne ustreza več, morajo na to opozoriti razvoj DO, da se poišče celovita rešitev v skladu z razvojno politiko. Poglejmo primer: v tiskarni so pripravljali program za zmanjševanje porabe energije, prav pa bi bilo, da bi posodobili tehnologijo tiskanja, s čimer bi dosegli tudi enrgetski prihranek.

Se torej enaka pomanjkljivost - premajhna načrtnost razvoja - pojavlja tudi v Avtoopremi?

Strategija razvoja je bila za oba TOZD enaka, vendar je bilo opaziti v sami Avtoopremi več prizadevanja za tehnološki napredek zaradi ugodnejših pogojev poslovanja. Tudi v Avtoopremi pa smo nabavljali opremo, s katero smo samo reševali ozka grla, ne vključuje pa se v celovito razvojno politiko.

A vrnimo se k prejšnjemu vprašanju. Naša velika slabost je informacijski sistem, ki ne omogoča dovolj hitrega reagiranja na spremembe v pogojih poslovanja. Podatke nam daje šele mesec po zadnjem poslovnem dogodku. Zato bo prioritarna naloga v letu 1986 vzpostavitev takega informacijskega sistema, ki bo dajal pravočasne podatke s področja računovodstva in financ.

Izrazito tozдовski problem, ki se navezuje na tehnološki razvoj, pa je kadrovska struktura, ki je prilagojena delovno intenzivni proizvodnji. Posodabljanje bo pomenilo tudi zmanjševanje števila zaposlenih na delovno intenzivnih programih - delno z nenadomeščanjem delavcev, ki bodo zapuščali delovno organizacijo, delno pa z dodatnim šolanjem in usposabljanjem preostalih delavcev za nove delovne naloge.

Vendar za posodabljanje v Embalaži manjka finančnih sredstev...

Zato pa mora gospodarjenje poslovati, racionalneje uporabljati poslovna sredstva, poskrbeti za hitrejše obračanje kapitala in zalog in vezati manj sredstev v nedokončani proizvodnji.

Za izboljšanje stanja mora TOZD Embalaža tudi bolje izkoristiti svoje komparativne prednosti - znanje in kvaliteto. Znanja imamo toliko, da smo praktično učili vse konkurente. Usmeriti se moramo v tehnološko zahtevnejše izdelke, na ravni delovne organizacije pa je treba v ta namen nujno oblikovati službo za marketing.

V TOZD je potrebna tudi reorganizacija poslovnih funkcij s poudarkom na programski usmeritvi in spremljanju stroškov za posamezne programe. Reorganizirati je treba operativno pripravo proizvodnje in začeti z uporabo sodobnejših metod planiranja, ki bi omogočile boljše izkoriščanje strojnih in delovnih kapacitet.

So to, kar ste navedli, stališča komisije?

Ta trenutek težko rečem, da so to v celoti tudi stališča komisije, ker se že 2 meseca nismo sestali. Bomo pa o njih razpravljali na naslednjem sestanku.

Vprašanje postavljam zato, ker je znano, da je v Saturnusu težko uskladiti mnenja. Odgovornost se prelaga z ramena na ramena, kar daje vtis, da so dolžnosti in odgovornosti posameznih služb v glavnem stvar osebne interpretacije.

Osebnost sem mnenja, da je organiziranost DO in temeljnih organizacij eden naših ključnih problemov. Pristojnosti, odgovornosti in komunikacije so nedorečene, tak poslovni sistem pa je brez dvoma veliko bolj ranljiv. To pomeni, da si bomo kot eno od prednostnih nalog morali postaviti tudi izboljšanje organizacije. Vendar je kadrovska struktura v delovni organizaciji prešibka za kakr-

šnokoli resnejšo reorganizacijo. Zato bomo morali poiskati pomoč zunanjih institucij za postavitve učinkovitega sistema, hkrati pa pridobiti nove kadre, da ga bomo lahko vzdrževali.

O problemih, ki ste jih našli, pa se že dolgo govori...

Ko je bila ustanovljena komisija za izboljšanje poslovanja TOZD Embalaže, so vsi pričakovali, da bomo hitro našli rešitve. Moramo pa upoštevati, da je to tovarna s 65-letno tradicijo, s starimi navadami in s starimi problemi. Učinkovite rešitve so lahko le dolgoročne in prvi rezultati dela komisije se lahko pokažejo šele leta 1986.

Za začetek pa smo julija predlagali nekatere kratkoročne ukrepe, ki že dajejo rezultate. Z njimi smo hoteli predvsem zmanjšati nepotrebno trošenje sredstev. Zaloge bele pločevine smo že zmanjšali s 5.000 ton na polovico; odložili smo vse dobave materiala, ki niso vezane neposredno na tekočo proizvodnjo. Posledica bi morala biti zmanjšanje materialnih stroškov, vendar podatki kažejo drugače, v avgustu smo zabeležili celo rast; zaenkrat še nismo ugotovili, zakaj. Izboljšali smo preskrbo z Al pločevino, čeprav še vedno prihaja do občasnih krajših zastojev. Poskrbeli smo za hitrejše izterjave plačil, dolgovi naših kupcev so se od 18 milijard din do konca septembra zmanjšali na polovico. Povečanju proizvodnje je bilo namenjeno takojšnje dokončanje linij za nove tipe pokrovov - Pano Ø 51 za otroško hrano, Twist-off Ø 82 in Ø 53. Te linije že delajo.

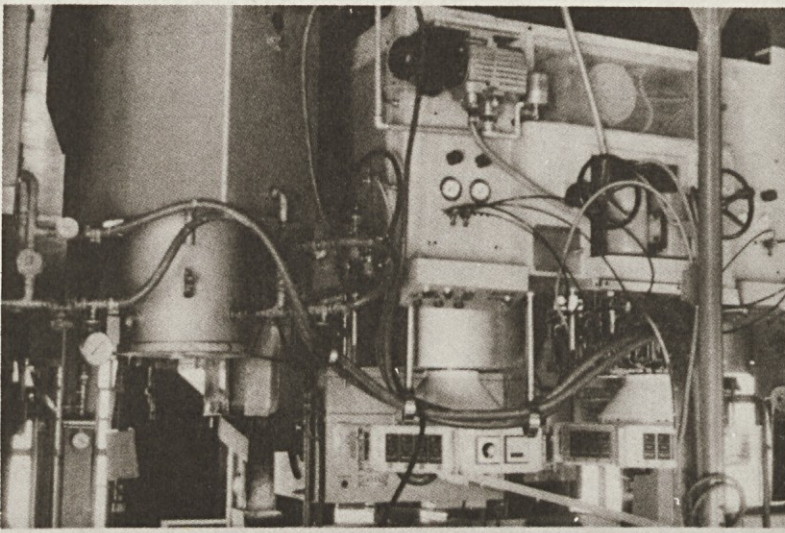
Septembra smo oblikovali še nove kratkoročne ukrepe, katerih cilj je prav tako povečanje proizvodnje in zmanjševanje stroškov. Treba pa bo tudi ponovno pretehtati cenovno politiko in uskladiti cenovna razmerja.

Kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da bo komisija lahko zastavila tudi celovitejši program ukrepov?

Dolgoročno bo treba prestrukturirati proizvodni program in se preusmeriti v tehnološko bolj zahtevne proizvode, ki nam bodo vrnili primat v jugoslovanskem tržišču. Razvoj mora slediti sodobnim zahtevam embalarjanja. Oblikovati bomo morali sodobnejšo prodajno politiko, ki mora obvezno temeljiti na tržnih raziskavah. Posebno pozornost bomo morali posvetiti proizvodnji embalaže za drugo industrijo, ne le agroživilsko; s tem bi zmanjšali vpliv sezonskega nihanja povpraševanja.

Pripravila Vita Cajnko

Še ena linija za pokrove

Na oddelku pokrovov v TOZD Embalaža začenja obratovati nova linija za proizvodnjo PT pokrovov za steklenke z otroško hrano. Linija je bila dokončno sestavljena v začetku oktobra, vanjo je vključena nova gumirka, uvožena iz Španije. Pokrove bo uporabljala tovarna otroške hrane Juvitana, ki je v ta namen prispevala devize po ugodni ceni. Na liniji bo mogoče narediti v dveh izmenah okrog 40 milijonov pokrovov letno; tudi pogodba z Juvitano je bila sklenjena za tako količino, vendar le-ta ne garantira, da jih bo res toliko odkupila. A v razvoju Embalaže pravijo, da ni nevarnosti, da bi linija stala, saj jo nameravajo v sodelovanju z Orodjarno prirediti tako, da bo na njej mogoče izdelovati tudi twist-off pokrove.

**Prišel, videl, šel -
recept za uspešnega
gospodarstvenika.**

Z računalnikom do hitrejšega razvoja

Pri načinu dela, kakršnega vidimo v svojem okolju, so videti možnosti uporabe računalnika pri konstruiranju in v proizvodnji skoraj kot znanstvena fantastika. »Fantastika« pa postaja v razvitih državah že vsakdanost in na pot računalniškega konstruiranja in vodenja proizvodnje (CAD in CAM) so stopile že tudi nekatere naše delovne organizacije. Da razmišljanja o tem niso tuja tudi Saturnusu, bi lahko bežno sodili po besedah (za naše glasilo na primer je o tem pred časom govoril Boris Šalej, vodja službe za organizacijo, planiranje in gospodarsko informatiko; delj od besedovanja tudi še ni prišla spomladi ustanovljena skupina za uvajanje CAD in CAM, v kateri sta po dva člana iz vsake temeljne organizacije in DSSS).

Toliko o besedah, prva dejanja pa so bila doslej storjena le v Avtoopremi, kjer zaradi povezanosti z zahodnimi partnerji bolj čutijo potrebo po tovrstnem napredku. Ivan Poljanec in Rudi Korošec sta spomladi na lastno pobudo organizirala za razvojnike, ki naj bi v prihodnosti delali z računalnikom, seminar o osnovah računalništva, še za letošnje leto pa imata v mislih še en seminar na višji strokovni ravni, na katerem naj bi predavali tudi zunanji strokovnjaki. Za »vajo« pa so dobili osebni računalnik IBM PCX, enega od dveh, ki jih je Saturnus lahko uvozil na račun sofinanciranja fizikalne olimpijade. Tudi za vajo pa ta oprema (centralna procesna enota z alfa numeričnim terminalom in tastaturo ter printer) ne zadostuje; potrebovali bi, pravijo, še risalnik in en tip vhodne naprave (grafično tableto in programsko opremo - software). Da bi se lahko odločili za vrsto programske opreme, pa bo treba temeljito analizirati tip proizvodnje in se odločiti, kako široko naj bi se taka oprema uporabljala (samo za potrebe Avtoopreme ali tudi drugih TOZD).

Za napredek na področju računalniškega konstruiranja in vodenja proizvodnje je potrebna oprema in kadri. Za oboje je potreben denar, za vse troje pa podpora na ravni delovne organizacije, in to ne samo načelna. To je toliko nujnejše, ker je računalniška tehnologija pri nas nasploh še v povojih in zato njeno uvajanje zahteva toliko več energije; tudi na širših ravneh je namreč več govorjenja kot pa konkretnih akcij.

V nadaljevanju objavljamo zapis Ivana Poljanca o področjih uporabe in možnosti uvajanja CIM tehnologije v TOZD Avtooprema; v skoraj enaki obliki je bil julija posredovan vodilnim delavcem TOZD in delovne organizacije.

PODROČJA UPORABE IN MOŽNOSTI UVAJANJA CAM TEHNOLOGIJE V DO SATURNUS TOZD TOVARNA AVTOOPREME

Zaradi sodelovanja z zunanjimi partnerji (predvsem VW) se v TOZD Tovarna avtoopreme kaže vse večja potreba po uvajanju sodobne računalniško podprte proizvodnje (CAE, CIM), ki vključuje faze od konstruiranja z računalnikom (CAD), preko tehnološke priprave dela (CAPP) do proizvodnje v ožjem pomenu besede z numerično krmiljenimi stroji (CAM). Le s tako opremo in primernim znanjem bomo lahko še naprej konkurirali firmam na zahodu, ki tako tehnologijo že v veliki meri vpeljujejo.

Tak integriran sistem je povezan z velikimi, predvsem finančnimi stroški, zahteva pa tudi veliko strokov-

nega znanja. Predvsem zaradi prvega razloga je smotno pristopiti k postopnem uvajanju omenjenega sistema, kjer naj bi v prvi fazi realizirali predvsem CAD in uvedli enoten sistem strojnega programiranja za numerično krmiljene stroje (n. pr. exapt).

Izdelovalci in oblikovalci avtomobilov nam bodo v bodoče pošiljali računalniške zapise oblike karoserije, ki jo bomo morali biti sposobni prebrati in realizirati. Prav zato postaja uvajanje raznih sistemov za geometrijsko modeliranje in načrtovanje skorajda imperativ prihodnjega obdobja, k temu pa moramo prišteti še avtomatsko izrisovanje delavniških risb (in kasneje tudi orodij) z morebitnim avtomatskim generiranjem traku za NC in CNC stroje. Pri konvencionalnem načinu

konstruiranja, ki po nekaterih strokovnih virih zavzema celo 35 odstotkov vsega časa v proizvodnem procesu, ima konstrukter opravka z velikim številom informacij in podatkov, ki jih ne more uspešno v celoti izkoristiti, zato tudi konstrukcijske rešitve v tem primeru niso vedno optimalne. S takim CAD sistemom, ki bi moral v TOZD tovarna avtoopreme prav gotovo pokrivati 3D področje, bi tudi praktično izničili vpliv človeškega faktorja, prav tako pa bi računalnik uspešno in brez napak opravljal dolgočasna in naporena rutinska dela, projektantu pa bi ostalo več časa za reševanje raznih konkretnih kreativnih nalog. Z ustežno organizirano podatkovno bazo bi lahko uspešno reševali tudi problem standardizacije, kjer je stanje pri nas že skoraj kritično.

Glede na dejstvo, da pri nas nismo strokovno dovolj močni za razvoj takega sistema, je nujno potrebno poiskati pomoč pri kakšni ustrezni instituciji, ki se ukvarja s to problematiko. S tem v zvezi smo v okviru TOZD Tovarna avtoopreme že obiskali in navezali stike z Iskra Delto, vendar bi bilo v tem primeru potrebno sofinanciranje za nabavo ustreznega sistema za grafično modeliranje (ANVIL), pa tudi Delta bi morala, glede na specifičnost našega proizvodnega programa, pristopiti k razvoju posebne aplikativne programske opreme ali pa nam pomagati pri iskanju ustreznih stikov v tujini, kar bi zahtevalo podpis določenega sporazuma.

Fakultata za strojništvo v Ljubljani nudi 2D paket za tehniško risanje v variantnem konstruiranju in osnovni sistem za generativno konstruiranje z določenimi oblikovnimi makroji. Omeniti je treba, da sta oba ta sistema na zelo nizki stopnji in še nista primerna za resno uporabo v praksi. Navezali smo stike tudi z Univerzo v Mariboru, kjer so nam pripravljene pomagati, saj so naredili že precej uporabnih programov neposredno za uporabnike z njihovega področja (TAM, Metalna).

Glede na zgoraj omenjene probleme ostale slovenske firme, ki jih sodelovanje s tujino sili v uvajanje take tehnologije, pristopajo k uvozu celotne opreme za CAD, ki jih določene firme prodajajo z bolj ali manj kompletno strojno in programsko opremo (COMPUTER VISION, APLICON, EUCKLID, HP...). Problem takih sistemov je predvsem podatkovna baza, ki temelji na tujih standardih, vendar tudi to ni nerešljiv problem, saj je paket prirejen za direktno vnašanje in shranjevanje potrebnih podatkov. Če k temu prištejemo še dejstvo, da se je na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani oblikovala skupina za firmiranje enotne podatkovne baze standardnih delov za slovenski prostor verjetno nakup takega sistema optimalna rešitev.

Nekatere DO v Sloveniji (Elektrooptika, ETA Cerkon) so take sisteme že nabavile in že po nekaj mesecih uvajanja jih sedaj že s pridom uporabljajo pri modeliranju in konstruiranju. Tak paket (n.pr. Applicon) obsega 3 delovne postaje, ki jih poganja miniračunalnik, ki je povezan z večjim, centralnim računalnikom (cca 400.000 S).

Ker je naš glavni poslovni partner na zahodu VW eden največjih uporabnikov računalniške opreme IBM in bo verjetno v prihodnjem obdobju opremil s sodobno opremo tudi TAS, bi se morali tudi v okviru Saturnus-a potruditi in omogočiti uvoz potrebne opreme po tej poti, ki je verjetno edina možna, poleg tega pa bi odpadle še določene carinske dajatve. Kot prvi korak v tej smeri bi bil potreben obisk skupine, ki bi se ukvarjala s to problematiko v VW, kjer bi se seznanili s sistemom, ki ga uporabljajo in možnostjo uvajanja kompatibilne tehnologije v naš TOZD AO.

Poleg tega pa je nujno potrebno najti povezavo s tujimi proizvajalci svetlobne opreme, ki tako tehnologijo že obvladajo in so nam pripravljene pomagati (BOSCH, Seima).

Ivan Poljanec, dipl. ing.

IZ ARHIVA

Na sestankih so rekli

S. P.: »Vsak naj da vse od sebe, obnaša naj se kot doma, do svoje zasebne lastnine.«

J. Š.: »Uspešna so podjetja, kjer je vpeljan red, kjer vodilna ekipa drži stvari trdno v rokah in kjer so na ta način dani tudi potrebni pogoji dela. Mi smo pa tolerantni do vsega... Delovni kolektiv, kot je naš, bi lahko dal vsaj 50 % večje rezultate.«

Temelj je trdna organizacija

Že tretje leto oblikujejo v TOZD Tovarna avtoopreme sistem za zagotavljanje kakovosti izdelkov v sodelovanju z Zavodom SRS za produktivnost dela. H koncu se bliža že druga faza sodelovanja, namenjena uvajanju že prej oblikovanih organizacijskih predpisov v prakso. Uspeh je odvisen od pripravljenosti vseh organizacijskih enot v TOZD in na ravni delovne organizacije, še posebej pa vodilnih. Saturnus v veliki meri sloni na neformalnih organizacijskih rešitvah, ki dopuščajo preveč svobode v obravnavanju zadev, kar se posebno negativno odraža na kakovosti - tako pravi Petar Jerković z Zavoda za produktivnost dela, ki je za Glas Saturnusa odgovoril na nekaj vprašanj.

Ker se glede industrijskega razvoja že gledujemo po Zahodu - kako se tam lotevajo izboljšanja kakovosti?

V zadnjih 10 letih je trend rasti kakovosti v industrijskih deželah izrazit, prav tako tudi spremembe v pojmovanju kakovosti. Ta postaja v bistvu najpomembnejši ukrep za ohranitev tržišča in strateški cilj podjetja. Temu so posvečene intenzivne aktivnosti v širši družbi in okviru delovnih organi-

zacij. Japonci imajo že 20 let vsako leto mesec kakovosti, v zadnjem času pa po njihovem zgledu tudi ZDA. Anglija ima že drugič leto kakovosti. Vlada v ZDA stoji za programi za napredek kvalitete, posebno pozornost posvečajo oblikovanju ustreznega sistema motiviranja za vse zaposlene. Zaradi organiziranih akcij za napredek kakovosti se razkorak med ZDA in Japonsko zmanjšuje. V ZDA je ustanovljenih nekaj velikih inštitutov, ki se izrecno ukvarjajo z napredkom kakovosti. Dr. Juran je ustanovil inštitut, ki združuje preko 150 svetovnih strokovnjakov za kakovost, specializiranih za pomoč firmam v ZDA.

Kje je osnovno vodilo pri izgrajevanju takih sistemov?

Bistveno je organizacijsko definirati funkcije, ki skupno opravljajo določena dela, in njihove medsebojne povezave, da po najkrajši poti pridejo do zadovoljivih rezultatov. Kakovost izdelka je stopnja podobnosti za uporabo tega izdelka. To pomeni, da kakovost določa in uporablja tržišče. Bistvo sodobnih sistemov za zagotavljanje kakovosti je celovit pristop; kakovost se začne že pri raziskovanju tržišča, da se določi proizvodni program, in mora biti nato vključena tudi v vse ostale funkcije. Kakovost izdelka je rezul-

tat dela vseh zaposlenih, ki pri njegovi izdelavi sodelujejo.

Pa pri nas - je običajno, da delovne organizacije iščejo tovrstno pomoč pri zunanjih inštitucijah?

Na žalost v Jugoslaviji svetovanje za napredek kakovosti še ni dovolj razvito, organizirano je le na Zavodu za produktivnost dela v Ljubljani in delno na Zavodu za produktivnost dela v Zagrebu. Potrebe po svetovanju pa so mnogo večje od možnosti. Sam trenutno sodelujem s petimi delovnimi organizacijami.

V zadnjem letu pomagata Avtoopremi pri uvajanju sistema v praksi. Kakšen je napredek?

Na žalost je v Saturnusu še veliko problemov. V glavnem smo že našli določene organizacijske rešitve, toda zaradi pomanjkljive zavesti o pomenu kakovosti in nezadostnega vključevanja vodilnih kadrov in funkcij na ravni delovne organizacije rešitve niso dovolj zaživele. Saturnus v veliki meri sloni na neformalnih organizacijskih rešitvah, ki dopuščajo preveč svobode v obravnavanju poslov in problemov, kar se posebno negativno odraža na kakovosti. Pri oblikovanju organizacijskih rešitev za zagotavljanje kakovosti v vseh fazah procesa je nujno vključiti vse funkcije. Zaradi še vedno prisotnih pojmovanj, da je kakovost prvenstveno stvar službe za kakovost, določeni vodilni delavci niso zagotovili vključevanja svo-

jih funkcij niti pri iskanju rešitev niti pri njihovi uporabi. Nezadostno se vključujejo predvsem nabava in prodaja, delno tudi razvoj delovne organizacije. Tudi funkcije v ostalih TOZD se sploh ne vključujejo, čeprav bi bile določene rešitve enako uporabne tudi zanje. Na ta način tudi protagonisti tega dela izgubljajo motivacijo.

Tako zastavljen projekt zahteva približno 5 let, preden se ga popolnoma uvede v praksi, vendar le ob veliki zavzetosti vseh zaposlenih, posebno vodilnih kadrov. Zdaj bo treba začeti z uvajanjem sistema za zagotavljanje kakovosti v proizvodnji - sistem pa je zasnovan tako, da mora biti kakovost v proizvodni proces vgrajena, da jo morajo kontrolirati že sami delavci, ne samo kontrolorji. Potrebno bi bilo izobraževanje delavcev, operativne priprave proizvodnje in sploh vseh zaposlenih, tudi vodilnih, ki pri oblikovanju sistema niso sodelovali. Kakovost se ne zagotavlja s kontrolo, temveč z znanjem.

Kaj pa bi za Saturnus pomenilo, če ne bi uspel organizacijsko rešiti vprašanja kakovosti?

V kolikor ne boste uvedli sistema za zagotavljanje kakovosti, lahko postane vprašljiv vaš položaj dobavitelja Volkswagna, še posebno pa možnost, da bi si pridobili še druge odjemalce v tujini. Danes so namreč že izdelane metode za ugotavljanje sposobnosti dobavitelja, ki posegajo v bistvo organiziranosti podjetja.

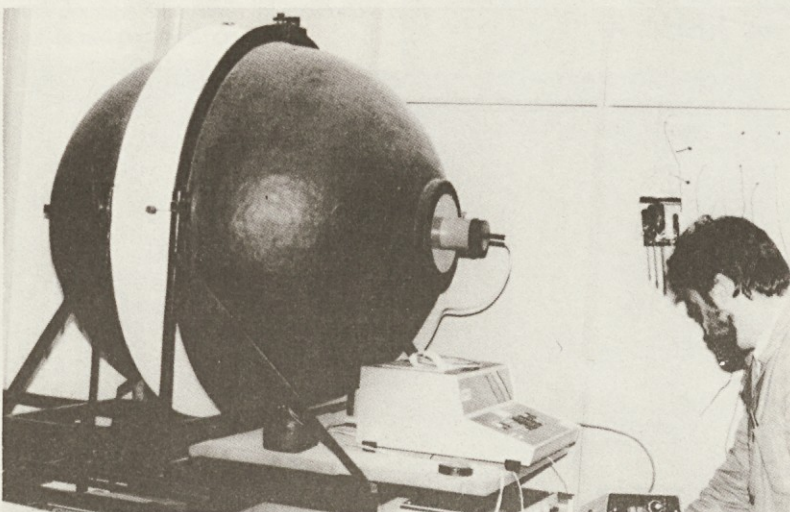
Pripravila Vita C.

Naš svetlobni laboratorij

Vsak žaromet in vska luč, s katero so opremljena motorna vozila, mora imeti ustrezne svetlobne lastnosti. Večinoma jih določajo mednarodni standardi, posebne zahteve pa lahko postavljajo tudi proizvajalci vozil. Zato so pri razvoju in proizvodnji svetlobne opreme nujne fotometrične meritve, ki jih pri nas opravlja Saturnusov svetlobni laboratorij.

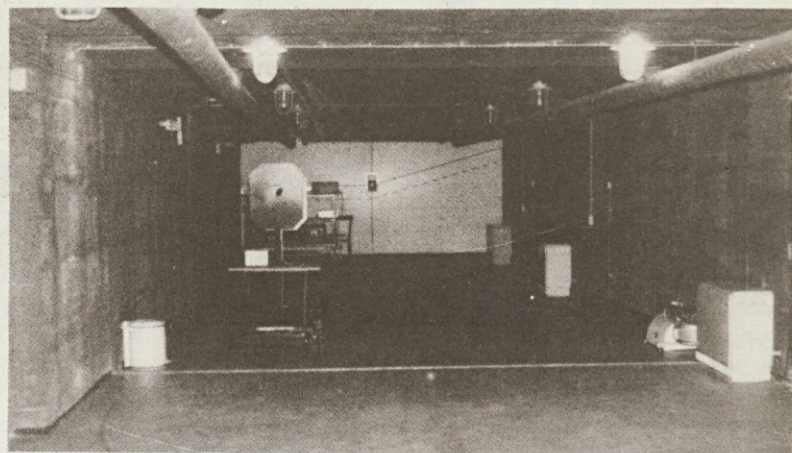
Že v fazi razvoja opremlja laboratorij meritve, na podlagi katerih se odpravljajo pomanjkljivosti prototipa

žarometov ali svetilke. Ko so izdelana orodja, se ponovno preverjajo lastnosti prvih vzorcev; če ne ustre-

Ulbrichtova krogla za merjenje svetlobnega toka žarnic je bila narejena doma.

4 GLAS SATURNUSA

V 25-meterskem laboratoriju merimo fotometrične lastnosti žarometov in odsevnikov.

zajo zahtevam, je treba popraviti orodja za izdelavo optičnih komponent, kot so paraboloidni reflektorji in plastični reflektorji - zrcala. Če kontrola kasneje najde problematične vzorce v proizvodnji, jih še enkrat preverimo z bolj natančnimi meritvami in ugotavljamo vzroke za napake. Žarometi zahtevajo največ meritev pri konstruiranju stekel, ki jih dajemo v izdelavo v Italijo ali Francijo.

Za vse te meritve so potrebni natančni merilni instrumenti za merjenje električne napetosti, toka, os-

vetljenosti, svetlosti, svetilnosti, svetlobnega toka, barvnih koordinat. Oprema za merjenje svetlobnih karakteristik je zelo draga, imamo jo samo v Saturnusu in zato naš laboratorij opravlja tudi pomembno vlogo v izvajanju mednarodnega sporazuma o enotnih pogojih za homologacije in recipročnem priznavanju homologacije za opremo motornih vozil in delov v Jugoslaviji. Našemu laboratoriju so zvezni organi zaupali meritve, ki jih zahtevajo pravilniki o homologaciji svetlobne opreme.

Kdorkoli v Jugoslaviji izdelava nov

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Za zavarovance je poznavanje pokojninskega in invalidskega zavarovanja izredno pomembno, da vedo, katere pravice lahko pridobijo in ob kakšnih pogojih jih uveljavijo, pa tudi zato, da vedo, česa ne morejo uveljaviti. S tem sestavkom skušamo približati temeljno vsebino pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje je najpomembnejši del sistema socialne varnosti delavcev in drugih delovnih ljudi ter članov njihovih družin. V primeru starosti, invalidnosti, telesne okvare, potrebe po stalni pomoči in negi ali smrti si z njim zagotavljajo pravico do pokojnine ali drugih dajatev, s katerim lahko nadomestijo izpadel dohodek. Poleg tega si v primeru zmanjšane delovne zmožnosti zagotavljajo pravico do ustreznega dela in si omogočajo usposabljanje oziroma prekvalifikacijo. Za pokojnino velja, da pomeni redno nadaljevanje osebnega dohodka, ki ga je delavec prejemal do upokojitve. Zaradi tega je v novem zakonu o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja določeno, da so odnosi v pokojninskem in invalidskem zavarovanju delavcev sestavni del odnosov v združenem delu. Delavci v združenem delu si tako zagotavljajo materialno in socialno varnost v starosti, ob invalidnosti ali smrti, na podlagi svojega družbenoekonomskega položaja v združenem delu in svojega delovnega prispevka.

Zakon o delovnih razmerjih določa, da delavcu, ki je izpolnil pogoje za starostno upokojitev, preneha delovno razmerje. Po tem mu dejansko ne preostane drugega, kot da uveljavi pravico do pokojnine in obstaja le teoretična možnost, da je ne bi hotel uveljaviti. Do tega pride praviloma le, če prične opravljati kakšno samostojno dejavnost ali pa se pod posebnimi pogoji, ki jih določa zakon, zaposli pri drugi delovni organizaciji ali ostane v delovnem razmerju. Zakon določa vrsto izjem, tako da praktično velja obvezno prenehanje delovnega razmerja pri dopolnitvi pokojninske dobe 40 let. Zavarovanci, ki izpolnijo pogoje za starostno upokojitev pod ugodnejšimi pogoji, in sicer ženske, borci in zavrovanci, ki so opravljali dela in naloge, kjer se zavarovalna doba šteje s povečanjem, lahko zato ostanejo v delovnem razmerju tudi po dopolnitvi pogojev za priznanje polne pokojnine, vse dokler ne dosežejo pogojev, ki veljajo za moške zavarovance, ki se upokojijo po splošnih predpisih.

Zavarovancu, ki izgubi delovno zmožnost v celoti, po samem zakonu preneha delovno razmerje in se mora upokojiti. Tudi zavezancu, ki sicer še ima delno delovno zmožnost, vendar mu zaradi dopolnitve starostnega pogoja za upokojitev ni zagotovljena prekvalifikacija, dokvalifikacija ali premestitev na ustrežno delo, preneha delovno razmerje in se mora invalidsko upokojiti. Zavarovanec, ki pridobi po umr-

enotah in merilih vsako leto ali vsaki dve leti pregledani in označeni z žigom. Take preglede opravlja pooblaščen organizacija ali izpostava Zveznega zavoda za mere in plemenite kovine. Ker pa za fotometrijske inštrumente takega laboratorija ni, se še vedno dogovarjamo o tem s tov. Smiljo Vukmanović, ki vodi oddelek za fotometrijo in radiometrijo v Zveznem zavodu za mere in plemenite kovine.

Največji problem laboratorija pa je nabava ustreznih opreme. Oprema je draga, treba jo je uvoziti in zato se le počasi moderniziramo. Zastarelost nam povzroča težave pri razvoju novih izdelkov, ker ne moremo opravljati meritev hitro in v velikem številu, kot to delajo v laboratorijih na zahodu. V prihodnosti bo treba tudi nekajkrat letno kontrolirati skladnost proizvodnje s homologiranim tipom, kar bo veljalo za vse proizvode v Jugoslaviji. Tega ne bo mogoče opravljati brez nove, avtomatizirane merilne opreme.

Edvin Hočevar

»Zaščita 85«

Kot zaključek letošnjih dejavnosti v okviru NNNP smo v obratu Moste izvedli del občinske taktično-poučne vaje »ZAŠČITA 85« na temo Požar in izlitje nevarnih snovi. Vaja je potekala na območju Kemične tovarne, TEOLA, IZOLIRKE, Saturnusa in KS Zelena jama. Medtem ko so v sosednjih delovnih organizacijah izvajali dejavnosti proti izlitju nevarnih snovi in proti manjšim požarom, smo se v Saturnusu branili pred požarom večjega obsega. Zaradi lažje izvedbe vaje, ki je potekala med delovnim časom in zato izvajalci niso imeli veliko opazovalcev, so sodelovale gasilske enote CZ, gasilsko društvo Saturnus, enote PMP in poklicna gasilska brigada Ljubljana.

Vaja je uspela, saj so vse enote pokazale zares dobro usposobljenost za ravnanje z opremo, ki jo bi morali uporabljati ob možnih resničnih akcijah.

lem otroku oziroma zakoncu pravico do družinske pokojnine, se lahko samostojno odloči ali bo ostal v delovnem razmerju ali pa bo uveljavil to pravico. Tudi uveljavitev pravice do invalidnine za telesno okvaro ter do dodatka za pomoč in potrebo je prepuščena svobodni odločitvi upravičenca.

Pogoji za priznanje pravice do starostne pokojnine

Pravico do starostne pokojnine pridobi zavarovanec, ko dopolni določeno starost in določeno pokojninsko dobo. Praviloma mora biti izpolnjena oba pogoja, razen pri zavarovancih, ki dopolnijo polno pokojninsko dobo in se lahko upokojijo ne glede na starost.

Zavarovanec se lahko starostno upokoji v naslednjih primerih:

a splošen pogoj je izpolnitev starosti 60 let za moške ali starost 55 let za ženske in najmanj 20 let pokojninske dobe;

b zavarovanec, ki dopolni starost 65 let ali zavarovanka, ki dopolni 60 let starosti, lahko pridobi pravico do starostne upokojitve, če ima 15 let pokojninske dobe,

c ko zavarovanec dopolni 40 let pokojninske dobe, se lahko upokoji ne glede na starost. Zavarovanka se lahko upokoji ne glede na starost, ko dopolni 35 let pokojninske dobe,

č zavarovanec lahko uveljavi pravico do predčasne starostne pokojnine, ko dopolni starost 55 let in najmanj 35 let pokojninske dobe, zavarovanka pa ob starosti 50 let in s 30 leti pokojninske dobe,

d borci NOB pred 9. septembrom 1943 oziroma do 13. 10. 1983, udeleženci španske državljanske vojne in udeleženci narodnoosvobodilnega gibanja Grčije, pridobijo pravico do starostne pokojnine pod najugodnejšimi pogoji.

Pod pogojem, da plačajo prispevke za kritje obveznosti iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, lahko zavarovanci podaljšajo zavarovalno dobo tudi za čas opravljanja kmetijske dejavnosti (in v drugih dejavnostih) pred uvedbo obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zavezanci po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, njihovi zakonci ter prevzemniki kmetij podaljšajo zavarovanje za obdobje opravljanja kmetijske dejavnosti pred 1. 1. 1972. leta, ostali kmetje in njihovi člani pa za celotno opravljanje kmetijske dejavnosti pred 1. 1. 1984. leta.

Dokupitev delovne dobe stane v 1985. letu 68.538 din za eno leto.

Skladno z določili družbenega dogovora o kadrovski politiki in pravilnikom o delovnih razmerjih TOZD in DSSS je potrebno zagotoviti socialno varnost starejšim delavcem, ženskam na 50 let oziroma s 30. leti delovne dobe, moškim na 55 let oziroma 35. leti delovne dobe, ki ne morejo več uspešno opravljati del in nalog, za katere so bili razporejeni, tako da bodo razporejeni na manj zahtevna dela oz. naloge. Ti delavci obdržijo svoj prejšnji osebni dohodek, ki se letno valorizira v skladu s povprečno rastjo osebnih dohodkov v TOZD.

(Naslednjič: Pravice na podlagi invalidnosti, družinska pokojnina).

Milan Pavliha

tip žarometa ali svetilke in hoče pridobiti homologacijo, mora poslati vzorce v naš laboratorij, kjer izvedemo meritve in pošljemo poročilo v Zvezni zavod za standardizacijo, kjer izdajo sporočilo o homologaciji in podelijo izdelku homologacijsko številko, ki je na izdelku zapisana pod krogom z oznako E 10.

Velikokrat nas prosijo za pomoč pri merjenju tudi proizvajalci svetlobne opreme, ki ni namenjena motornim vozilom. Tako večkrat merimo svetilnost navigacijskih ladijskih svetilk za tovarno Neon iz Vr sarja, merili smo svetilnost svetilnikov za Ustanovo za održavanje pomorskih plovnih puteva iz Splita, svetilnost in svetlobni tok rudarskih svetilk za Varnost Zagorje itd. Vendar imamo ob takih merjenjih težave z zaračunavanjem uslug, ker nimamo izdelanega postopka za izračun niti pravega cenika.

Težave imamo tudi z žigosanjem merilnih inštrumentov. Le-ti morajo biti v skladu z zakonom o merskih

Obnova koč se začenja

Dokumentacija, potrebna za obnovo koč na Veliki planini, ki smo jo kupili od Avtomontaže, je v glavnem pridobljena, vložena je prošnja za odobritev gradbenega dovoljenja, možni izvajalec že pripravlja predračun. Devet udrnikov, članov PD Saturnus, je sredi oktobra začelo pripravljati teren, kar pomeni, da so močno poškodovano kočo zravnali z zemljo in skrbno zložili les v upanju, da je še kaj uporabnega. Tudi prihodnje leto bo še potrebnega nekaj udriškega dela, tokratni prostovoljci pa so bili: Marjan Mozetič, Franc Osterman, Janez Ovca, Dušan Wertel, Niko Kulčar, Jože Pohlin, Tone Krisper in Boris Zakrajšek.

Brusilci v Elanu

Delavci brusilnice smo se v soboto, petega septembra odpeljali s tovarniškega dvorišča po gorenjski magistrali v Begunje na Gorenjskem. Namen tega potovanja je bil ogled dela tovarne športne opreme »ELAN«. Po predhodnem telefonskem in pismenem dogovoru in dovoljenju nas je ob določenem času sprejel tov. RAUH - odgovoren za zveze z zunanjimi sodelavci in gosti. Na kratko nam je orisal delo in razvoj tovarne v štiridesetih letih njenega obstoja.

Po krajšem razgovoru smo se nato podali na ogled proizvodnih prostorov in proizvodnih programov. Ogledali smo si izdelavo tekaških smučí od priprave dela do končnega izdelka. Ogledali smo si tudi potek proizvodnje alpskih smučí, ki pa je v osnovi enak. V drugem oddelku, oddelku nautika, smo si ogledali proizvodnjo jadrnic in manjših čolnov. Tovarna izdeluje od 5,2 do 9,2 m dolge jadrnice. Ogledali smo si del proizvodnje jadrnalnih letal. Naše zanimanje je bilo v tej proizvodni hali največje. Tisti čas so izdelovali jadrnalno letalo DG 300. Povedali so nam, da bodo začeli izdelovati bližnji prihodnosti jadrnalna letala tipa DG-500, v katerih proizvodnji bo 70 % njihove lastne udeležbe. Zanimivost te proizvodnje je, da mora biti delavec obvezno pilot, padalec ali modelar. Preizkušnja letal opravljajo ravno delavci iz tega oddelka in tako je zagotovljena in kvaliteta in varnost tega športnega izdelka.

V vseh treh obratih smo zastavljali precej vprašanj o strojih, poteku dela in proizvodnji športne opreme, na katera nam je tov. Rauh rad odgovarjal.

V poslovni zgradbi smo si nazadnje ogledali razstavní prostor. Nazorno je bil prikazan potek dela smučí od začetka pa do končne izdelave. V vitrinah smo brali

vsake vrste pohval, priznanj in pokalov od domačih in svetovno znanih firm in posameznih društev za kvalitetno izdelavo teh artiklov.

Tudi tovarniško trgovino smo si ogledali in posamezniki so po nižji ceni tudi kupili nekaj njihovih izdelkov.

Po ogledu tovarne ELAN smo obiskali spominski park v Dragi, kjer so Nemci v času okupacije streljali talce-zavedne Slovence, ki so dali svoja življenja za domovino.

Odpeljali smo se tega lepega sončnega dne, ki je nudil lep pogled na Karavanke in Julijce, še na letališče v Lescah, ogledali smo si jadrnalna letala in motorna športna letala. Dvajsetminutni polet za 1.500.-dinarjev je nekatere naše tovariše okorajžil, da so si iz ptičje perspektive ogledali to »...podobo raja...« kot pravi Prešeren.

Strokovno ekskurzijo smo zaključili v gostišču PRI ANČKI in Kranju. Okrepčali

Rekorder med krvodajalci

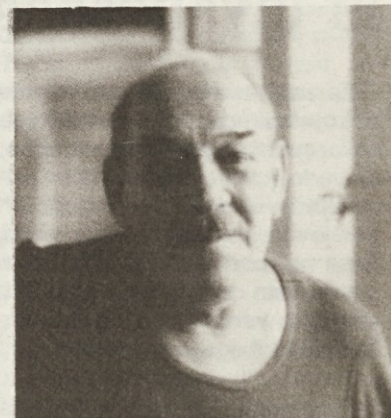
»V Saturnusu nas je toliko krvodajalcev, pa o nobenem nič ne pišete,« je rekel skoraj takoj, ko je stopil skozi vrata. Bogdan Twrdy je pač očitno človek, ki govori naravnost in takoj pove, po kaj je prišel. Lahko bi bil predstavljen kot nekdanji predelavec v obratu plastike v Avtoopremi ali kot upokojenec, ki se kar ne more ločiti od Saturnusa - a spoznali ga bomo, kot se je odločil sam, v prvi vrsti kot aktivnega krvodajalca. Med saturnuskimi je rekorder - doslej je daroval že blizu 60 litrov krvi.

Kaj pomeni »aktivni krvodajalec«?

»To pomeni, da me pokličejo z Zavoda za transfuzijo krvi, kadar je potrebno, in mi takrat odvzamejo kri. Klicali so me pogosto, tudi po trikrat na leto, največkrat ob srčnih operacijah. Danes je veliko srčnih operacij, tudi mnogo otrok je bolnih na srcu.«

Kako pa ste postali krvodajalec?

»Pri prvem porodu je žena potrebovala kri, pa hči, ki je imela hudo zlatenico. Takrat so jima drugi pomagali in tega nisem pozabil. Zato sem se tudi jaz odločil. Prvič sem dal kri leta 1948 - sem eden prvih krvodajalcev v Jugoslaviji - od takrat pa že 131-krat. Daroval sem jo tudi v Nemčiji, za svojega sodelavca, s katerim smo skupaj delali v Mannu, pa v Belgiji in Parmi na prijateljskih srečanjih krvodajalcev.

Saj ste videli diplome na steni in odlikovanja.«

Stena v predsobi je povsem zasadena s priznanji in diplomami, vitrina v dnevni sobi pa z medaljami in plaketami. Med njimi skromno visi tudi priznanje njegovi ženi za 10-kratno darovanje krvi.

»Ja, mi smo kar nekakšna krvodajalska družina. Žena je darovala kri 13-krat, hči 11-krat. Če je težko dati kri? Boli, če te z iglo v prst zbodejo, to je huje kot v žilo. Jaz sem že ves preboden, ampak ni težko, če veš, da s tem drugim pomagaš. Če se bom počutil zdravega, bom kri še dal - ampak samo pod imenom Saturnusa, ker hočem ostati del »stare saturnuske bande«. Saturnus je ugledno podjetje, znano ne samo v Ljubljani, ampak tudi v Sloveniji in Jugoslaviji in ponosen sem, da sem njegov član. Še bom sodeloval s Saturnusom. Kolikor bom mogel.«

22 let ste delali na oddelku plastike. Po tolikih letih že lahko poveste, kako se je s časom spremenil.

»Ko sem prišel, je bil oddelek plastike še v Polju. Imeli smo pet ali šest strojev, danes jih je veliko več, pa tudi veliko več ljudi. Takrat smo bili vsi bolj enotni, eden za drugega, ni nam bilo vseeno, kako delamo, danes pa ni več tako. Povem vam, včasih je bilo v plastiki tako čisto, da bi celo v stranišču lahko sedel na tla in malical. Danes pa je tako umazano, kot v plastiki sploh ne bi smelo biti. Kadar pride inšpekcija, se počisti, a kaj pomaga čistoča za dve uri?

Med odpadki plastike je vse mogoče, ogorki cigaret, ostanki hrane - kako naj se potem ponovno uporabijo? Samo dodatno delo je s tem, ker je treba odpadke prebirati.«

Upokojili ste se pred mesecem dni. Kako se počutite kot novo-pečeni upokojenec?

»Verjeli ali ne, uro si še vedno navijem za ob pol šestih, ne morem spati dal, ker sem tako navajen. Kako naj se človek počuti, ko po 22 letih zapusti delovno organizacijo? Hudo mi je, zato pa hodim nazaj gledat, kako so kaj fantje. Najprej sem mislil, da brez dela ne bom zdržal, da si bom po novem letu že našel kakšno honorarno delo. Pa ne bom, naj raje dobijo delo mladi. Jaz bom pa čuval vnuke.«

Alojz Trontelj

Vita Cajnko

8 krat 11 je 88

Mogoče še ne veste, da so v naši delovni organizaciji poleg številnih (še ne razkritih) tekačev, ki tekajo za lastno zabavo in zdravje, tudi taki, ki kdaj nastopijo tudi v imenu Saturnusa. Pisali smo že o trojki, ki je 9. maja tekla na Partizanskem maršu in ki je spomladi na teku Posočja celo zasedla drugo mesto. 5. oktobra pa se nas je zbralo kar osem na teku štafet na Brdu pri Kranju: Boris Jenko, Milan Pavliha, Andrej Matjaž, Jože Pohlin, Jakob Borštnar, Tomaž Erhovnic in Vita Cajnko. Sami rekreativci, med katerimi jih nekaj še ni nastopilo na nobenem tekmovanju. Udeležba je bila kar številna, sodelovala je vrsta ekip atletskih društev in delovnih organizacij. V spomin na Titovih 88 let življenja smo pretekli 88 kilometrov (vsak seveda le osmino, sicer morda še danes ne bi vsi pritekli na cilj).

Baje smo vsi zmagali (tako je pisalo na transparentu), vendar je ekipa Saturnusa zmagala zadnja. Po 6 urah in 4 minutah teka po lepi okolici (ki pa je žal vsi nismo utegnili opazovati), se je prireditev slovesno končala s prihodom zadnjega tekača naše štafete. V zadnjem krogu je bilo ime Saturnus omenjeno po zvočniku vsaj petkrat - reklama, ki je samo zaradi manjšega števila gledalcev ne moremo primerjati z Rallyem Saturnus.

Po tekmovanju, ob štrukturalnih »Pri Ančki«, ki so nas utrudili do konca, smo družno ugotovili, da je tako

O ozimnici

Jesen je tu, čas je za nabavo ozimnice. Obveščeni smo bili, da lahko preko sindikata naročimo razne vrste jabolk: jonatan, zlati delišes, jonagold, ajdared in mutsu, in da bodo jabolka razdeljena po 1. oktobru. 15. oktobra so jabolka res prišla tudi za delavce tiskarne, ob pol dveh smo se zbrali, da bi odpeljali vsak svoja. Toda kakšno razočaranje! Od vseh naštetih vrst so bila na voljo le jabolka zlati delišes in ajdared, poleg tega pa je bilo jabolk ajdared dovolj le za prve tri naročnike. Ker naročenih vrst ni bilo, nekateri niso vzeli sploh ničesar. Ne vem zagotovo, če se je to dogajalo tudi drugod, slišal pa sem, da so v drugih oddelkih in v Avtoopremi dobili vsaj 4 vrste jabolk.

Poleg tega so bila jabolka nekvalitetna, obtolčena in že gnijejo. Nabavljanje po nizki ceni na vsak način se ne izplača, pripravljani bi bili plačati tudi nekaj več za bolj kvalitetna jabolka, ki bi res držala do zime. Prihodnje leto bo treba bolj paziti na to; predvsem pa je treba delavce že pred naročilom obvestiti, kaj lahko pričakujejo, in tudi pravočasno sporočiti vsako spremembo.

Vinko Pokorn

udejstvovanje kar prijetna stvar in širili so se tudi misijonarski načrti, da bomo k podobnim podvigom pritegnili še več Saturnužanov. Torej, vsem potencialnim tekačem in tekačicam v vednost: po 11 kilometrov dolgem teku (po pričevanju bolj izkušenih pa še po daljšem), je človek še vedno živ in se celo dobro počuti.

REZULTATI ŠPORTNIH IGER

PLAVANJE - moški do 25 let 1. KRALJ Marko, 2. ANŽUR Bojan, 3. GOSTINČAR Mitja

PLAVANJE - moški od 25 do 35 let 1. ŽABJEK Janez, 2. ŠIMNOVEC Peter, 3. FATTORI Vojko

PLAVANJE - moški od 35 do 45 let 1. LAMPIČ Edo, 2. POHLIN Jože

PLAVANJE - moški nad 45 let 1. POŽGAJ Zvone, 2. JENKO Boris

ŠAH - moški 1. OCVIRK Peter, 2. HRIBAR Fran, 3. ŽAGAR Brane

TEK 100 M - moški od 25 do 35 let 1. SEFERAGIČ Sakib, 2. ERHOVNIC Tomaž

TEK NA 100 M - moški od 35 do 45 let 1. LAMPIČ Edo, 2. POHLIN Jože

TEK NA 100 M - moški nad 45 let 1. JENKO Boris, 2. OCVIRK Peter, 3. KRISPER Tone

TEK NA 800 M - moški od 25 do 35 let 1. ERHOVNIC Tomaž, 2. SEFERAGIČ Sakib

TEK NA 800 M - moški od 35 do 45 let 1. POHLIN Jože

TEK NA 800 M - moški nad 45 let 1. JENKO Boris, 2. KRALJ Sašo, 3. KRISPER Tone

TEK NA 2400 M - moški od 25 do 35 let 1. ERHOVNIC Tomaž

TEK NA 2400 M - moški od 35 do 45 let 1. POHLIN Jože, 2. LAMPIČ Edo

TEK NA 2400 M - moški nad 45 let 1. PAVLIHA Milan, 2. JENKO Boris, 3. KRALJ Sašo

SKOK V DALJ - moški 1. SEFERAGIČ Sakib, 2. LAMPIČ Edo, 3. POHLIN Jože

PIKADO - moški 1. SEFERAGIČ Sakib, 2. VEHOVEC Franc, 3. WALLAND Rado

PIKADO - ženske 1. PONJOVIČ Rozi, 2. BAŠIČ Mensura, 3. MARIČ Savka

TENIS 1. VOKAL Jure, 2. FATTORI Vojko, 3. LAMPIČ Edo

BALINANJE - moški 1. JEROM Henrik, 2. SMREKAR Jože, 3. JAKIČ Tone

STRELJANJE - moški 1. PUSTAVRH Roman, 2. WALLAND Rado, 3. KOBILICA Dimitrij

STRELJANJE - ženske 1. ČEČELIČ Etelka, 2. BALORDA Mateja, 3. TOMAŽIČ Lili

KEGLJANJE - moški 1. TRŠAN Stojan, 2. LAMPIČ Edo, 3. MAGIČ Zvone

KEGLJANJE - ženske 1. TRŠAN Mojca, 2. MARN Nada, 3. DIMNIK Marija

BLIŽANJE S PLOŠČICAMI 1. HUDEČEK J. - VALENTINČIČ A., 2. URŠIČ Boris - ŽUGIČ Slavko, 3. GALIČ Metod - GALIČ Miha

KOŠARKA 1. EMBALAŽA, 2. AVTOOPREMA, 3. ORODJARNA

ATLETIKA - EKIPNO 1. ORODJARNA, 2. DSSS, 3. AVTOOPREMA

PLAVANJE - EKIPNO 1. ORODJARNA, 2. AVTOOPREMA

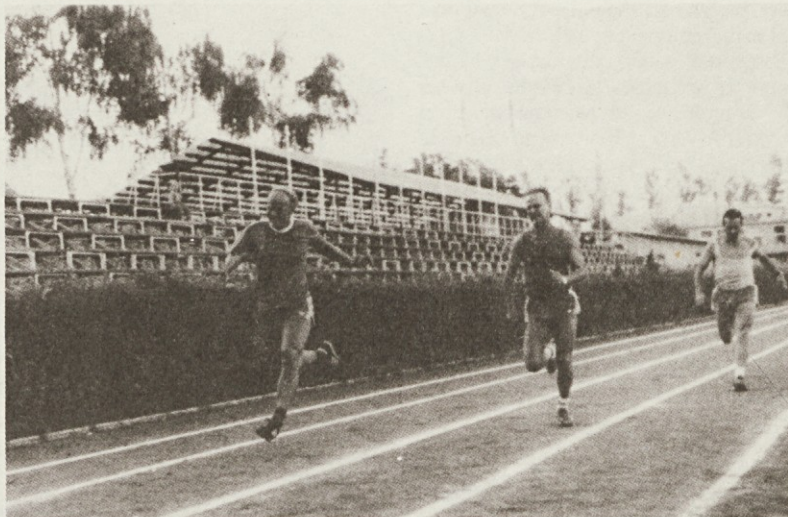
BALINANJE - EKIPNO 1. EMBALAŽA, 2. ORODJARNA, 2. DSSS, 3. EMBALAŽA

PIKADO - EKIPNO 1. ORODJARNA, 2. AVTOOPREMA, 3. EMBALAŽA

KEGLJANJE - EKIPNO 1. ORODJARNA, 2. EMBALAŽA, 3. AVTOOPREMA

SKUPNA UVRSTITEV 1. ORODJARNA, 2. EMBALAŽA, 3. AVTOOPREMA.

Športne igre Saturnusa

Sodeč po sami udeležbi - sodelovalo je okrog 200 Saturnužanov, ki so »nastopili« skupno 258-krat - se je zanimanje za športne igre Saturnusa povečalo. Posebej so se poboljšale ženske, letos jih je tekmovalo 28 (v tenisu, kegljanju, pikado in streljanju). Daleč največ naših sodelavcev in sodelavk se je odločilo za pikado, pred tarčami se jih je zvrstilo blizu 100. Večina ostalih disciplin se ni mogla pohvaliti ravno z množičnostjo in manjkalo je precej takih, ki se sicer v prostem času dokaj intenzivno ukvarjajo s posameznimi športi. Merjenje moči

in spretnosti je bilo zato gotovo manj zanimivo in družba manj pestra, kot bi lahko bila. Prav pri družabni plati športnih iger se je organizatorjem letos najbolj zataknilo; na podelitev medalj in predvideno zaključno zabavo ni bilo skoraj nikogar, odpadla pa je tudi nogometna tekma s Papirnico Vevče, ker naši nogometaši niso prišli na prizorišče. Klavrn konec ne spodbuja k večji udeležbi v bodoče in organizatorji bodo imeli s popularizacijo športnih iger naslednje leto tudi zaradi tega več dela.

V.C.

Športne igre so pravzaprav zaključili šele kolesarji, ko so se 21. septembra pripeljali na srečanje Saturnužanov. Na poti od Saturnusa do Mosteca so naredili 70 kilometrov dolg ovinek in s tem zakoličili novo kolesarsko sekcijo, ki se oblikuje v športnem društvu Saturnusa. Tega dne so kolesarili: Marko Lencelj, Boris Zakrajšek, Vojko Maksimovič, Andrej Cvetko, Jože Bregant, Vojko Fattori, Bojan Ogorevc, Janez Žabjek, Milan Jug, Slavko Dobrota, Miha Lepoša, Drago Marič, Metod Galič, Silvo Baznik in Milan Pavliha.

Ni dvoma, da je bilo letošnje srečanje Saturnužanov še prijetnejše kot prejšnji dve leti, tako po zaslugi skrbne priprave kot zaradi izbire prostora - na prostem je zabave pač vedno bolj uspejo, še posebej, če »sodeluje« tudi vreme, tako kot 21. septembra, ko je pritisnila prava poletna vročina. »Planšarji« so bili tudi ta dan veseli in so muzicirali vse popoldne in ves večer; na igrišču pa so se za spremembo igrali odrasli otroci. Da je bila tudi hrana dobra, je v celoti poskrbela domača kuhinja.

Dneva Saturnusa se je udeležilo okrog 1400 ljudi. Stroški so znesli 2.140.000 din (v SSP je bilo planiranih 1.600.000 din); znatno so jih povišale podražitve, ki so »izbruhnile« ravno nekaj dni prej.

Na samem mestu je bil glavni kuhar spet »rdeči« Lado, najbolj režimski človek v Saturnusu, pa ne samo zaradi barve, ampak zato ker vedno skrbi, da je množica dobre volje.

Dan Saturnusa

Na dnevu Saturnusa se je tudi pilo... Vlečenje vrvi - klasična disciplina saturnuških prireditev (spodaj).

Abonmaji v Mestnem gledališču

Tudi to sezono imamo delavci Saturnusa na voljo 60 abonmajskih sedežev v Mestnem gledališču ljubljanskem - abonma Kolektiva C in J. Karte imajo kot običajno Jožica Rozman za Embalažo in DSSS (int. 343), Janez Podobnik (int.266) za Orodjarno, Silva Pevec v Zalogu, Marija Breznik v Polju, Zlata Erjavšek v Avtoopremi in Brigita Jamnik v komerciali.

Gledališka sezona je v teku, mimo je že predstava »Proces« za abonma kolektivi J in »Grenke solze Petre von Kant« za abonma kolektivi C.

Franz Kafka: Proces. Predstava je režirana po enem temeljnih del sodobne svetovne literature. Gledalec spremlja občutenje sveta, razmišljanje in tesnobo »obtoženega« glavnega junaka, Josefa K.

Rainer Werner Fassbinder: Grenke solze Petre von Kant. To je zgodba o Petri, nevrotični ženski, njeni razdražljivi erotiki in homoerotiki. Petra namreč ne more uskladiti svojih življenjskih ciljev v iskanju ljubezni z moškim - njeno srečanje z žensko ji daje možnost, da lahko doseže svobodo. Fassbinder v tem delu prikazuje zaprti svet žensk, ženskega čustvovanja in razmišljanja, hkrati pa družbo, v kateri so moralne zavore še vedno zelo močne.

Harold Brighouse: Hobon v Škripcih. V tej komediji nastopajo preprosti ljudje spodnjega srednjega razreda britanske družbe. Vrstijo se komične situacije, v katerih se motovili stari čevljarški mojster s svojimi za ženitev godnimi hčerami.

Heinrich von Kleist: Razbiti vrč. To je komedija z grenkim priokusom, ki se ukvarja z dvojno moralo avtoritete - v tem primeru sodne avtoritete, v prenesenem pomenu pa sleherne oblasti. Zgodba se odvija med sodnim svetnikom, vaškim sodnikom, kmetom Vidom in njegovim sinom v sodni dvorani zaradi »razbitega vrča«. Predstavitel obeta veliko smeha, ki mu ne manjka grenkega razmisleka o tem, kako avtoriteta sodobne oblasti ravna z nami.

Poleg omenjenih štirih predstav bo v abonmajski spored vključena tudi slovenska noviteta na temo »Ljubljana mesto heroj« in ena jugoslovanska noviteta.

Razpoložljivih abonmajskih sedežev je relativno malo, pač v skladu s finančnimi možnostmi. Zato je toliko bolj pomembno in pošteno, da karte jemljejo le tisti, ki predstave tudi zares obiščejo. Prevečkrat se namreč dogaja, da del naših sedežev ostane praznih.

Za konec še informacija o kontu kartah v Operi in Drami. Za letos so sredstva - v skladu skupne porabe je bilo v ta namen rezerviranih 80.000 din - praktično v celoti porabljena. Kupljenih je bilo 165 kart za predstave v Drami in 173 kart za operne predstave.

V.C.

Izžrebani reševalci nagradne križanke iz 8. številke

Nagrado prejmejo: 1. Marija Žmavc, 2. Slavica Žvič, 3. Jožica Rozman. Nagrade čakajo v informativni službi.

Priznanja Planinskemu društvu Saturnus

15 let je kratko obdobje v dejavnosti PD, vendar je v njem združenega precej dela, ki je osnova tudi za prihodnost. PD Saturnus je bilo ustanovljeno leta 1970 in se je, na osnovi prizadevnega in uspešnega dela vseh članov, razvilo v društvo ki je seglo tudi izven Saturnusa in SR Slovenije.

V letu 1980 smo se pobratili s PD Georgi Naumov iz Bitole in uspešno izvedli 7 skupnih izletov v domače in tuje gore. Iz znancev smo postali prijatelji. Na listino o pobratenu smo zapisali, da bomo uresničili Titovo zamisel o tovarištvu in enotnosti med narodi, da bomo razvijali planinsko dejavnost ter da bomo prenašali tradicijo in prijateljstvo na nove generacije planincev.

Ob teh, za naše društvo pomembnih obletnicah, smo organizirali skupno turo članov obeh PD na Triglav 11. 8. 1985 v Aljaževem domu v Vratih imeli proslavo, na kateri je predstavnik PZ Slovenije, tov. Fetih Mirko izročil priznanja in pohvalo ter plaketo za uspešno delo. Priznanja so prejeli:

- DO Saturnus je prejela Spominsko plaketo PZ Slovenije, za vsestransko pomoč in sodelovanje s PD Saturnus.

- TOZD Tovarna Embalaže je prejela pismeno pohvalo PZ Slovenije za strokovno pomoč in izdajanje publikacij PD Saturnus.

- PD Saturnus je od PZ Makedonije prejelo plaketo in najvišje odličje PZ Makedonije za sodelovanje s PD Georgi Naumov in za utrjevanje bratstva in enotnosti med narodi Jugoslavije. Priznanje je podelil predsednik PD Makedonije tov. Petro Nikolovski.

PD Georgi Naumov, je prejelo srebrni častni znak PZ Jugoslavije za sodelovanje s PD Saturnus in za utrjevanje bratstva in enotnosti med narodi Jugoslavije.

Za dolgoletno prizadevno in uspešno delo v PD Saturnus so odličja prejeli: srebrni častni znak PZ Slovenije Krisper Tone in Bernik Marjan, bronasti častni znak PZ Slovenije pa Zakrajšek Boris, Turk Korel, Škrjil Vilibald, Ovca Janez, Slak Ladislav, Jeras Roman in Garbajs Franc.

Podeljena odličja PZ Slovenije in PZ Makedonije, nas v PD Saturnus in PD Georgi Naumov obvezujejo na še večja prizadevanja v delovanju obeh planinskih društev.

Osterman Franc

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO v nakladi 2400 izvodov. Ureja ga uredniški odbor Jožko Čuk (predsednik), Bojan Falež, Vojko Faktor, Ivo Frbežar, Franc Levec, Slavko Mahne, Miro Miklič, Marija Petranovič, Ljuba Radič in Janez Žabjek.

Glavni in odgovorni urednik Vita Cajnko.

Naslov uredništva Saturnus, informativna služba, 61110 Ljubljana, Ob železnici 16. telefon 444 466 int. 225. Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir.

Po mnenju sekretariata za informacije IS skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.